

Csua-csau, csau-csau

Részlet egy hosszabb elbeszélésből

Efféle hangok szökkentek ki körmei alól. Egy nő sikoltva préselődött a házfalhoz. Szaladni, amíg ina szakad, amíg izmai felforrósodnak, megolvadnak, csonttá égnék. Amíg megszegik a tüdeje. A fájdalom koldójába bezáródni. Ezt akarta az a másik, aki egyik pillanatról a másikra ő maga lett.

A jázminbokros térig ismerte az utat, onnan azonban idegen szagú utcákon loholt végig, át egy téglalap alakú parkon, zizegő trafóház mellett. Aztán rövid utca következett, ahol egyetlen fa sem nőtt, még az udvarokban és a szűk kertekben sem. Végre kiért egy széles, zöldellő utcába. Kétoldalt eperfák, közbe-közbeékelődve és fölübük magasodva néhány vadgesztenye, frissen kihajtott levelekkel. Szinte senki nem járt erre. Aki itt lakott, már rég bezárkózott. Korán vadászni induló bagoly hulló rongyként libegett át fölötte, megrémült tőle nagyon. Eljutott a város széléig. Ellátott a horizont vörös csíkjáig, amelyet sötét foltok törtek meg. Az egyik folt benyomult a várost szegélyező mező fölé. Tátott szájú lófej a nyargaló ménesből kiemelkedve, ez lehetett volna a festmény címe. Talán mert fenyegetőnek érezte a lófejet, talán mert megrémítette a vég nélküli mező, nem akart elszakadni a várostól. Egyik oldalon foghíjas házsor, a kertek a mezőig, illetve egy mély árokig lefutottak, másikon a város a maga elcsendesedő hangjaival, különféle szagokkal, itt-ott felszálló füstcsíkokkal. Gondozatlan park keresztezte ismét útját, keskeny csapáson, amelyet a buszmegállóból a Bufet nevű kocsmába igyekvők tapostak maguknak, átszelte. Jobb felén mesterséges dombocská emelkedett, beültetve virágokkal, semmi egyébbel, mint óriásira megnövő kanna virágokkal: kezüket az ág felé nyújtó vörössapkás katonáknak tűntek. Jegenyétől körbeállt sportpálya következett, a salakos futópályán por-

csinfű, az egykor fehérre meszelt téglaperem tövében aszat és daravirág, a kikopott fű helyén pedig valóságos pitypangtenger hullámozott, sárga ragyogása visszahozott valamit a nappal fényéből. Újra poros, töredezett aszfaltút, szélén útilapuval. Az utca végében tolatópálya bukkant fel. A sínek között ikravirág magasodott, máshol galaj és tarsolyfű szivárgott elő a vas alól. Remegő inakkal baktatott át a síneken. Egy roskatag betonkerítés tövében megállt vizelni. Felemelte lábát, és szaggatott sugárral egy szúnyogszegfűre spriccelt, mintha csak a tajtékos kabócafészkeket akarná sorozatával lelövedőzni. Erre egész biztosan soha nem járt. Ritkán vitték sétálni, pedig szerették. Talán máris keresik. Fájdalmasan sajgott a háta, elképzelte a kedves tenyér érintését, a hátlapogatást, a becézgető hangokat.

Elképzelte az elhagyottak fájdalmát. Ahogy a kapuban állnak, döbenten, letaglózva, nem értve, mi ütött belé. Kiáltozzák a nevét. Tanácstalanul várakoznak egy darabig még az utcán, később bent az udvaron, majd fent a teraszon. Ki-kinéznak tízpercenként. Nem értik, mi üthetett bele. Bori anyja többször elismétli: „de hát ki volt vágatva”, holott mindenki nagyon jól tudja, mennyi utánajárással került sor erre a kis műtetre, mellesleg épp azért, hogy az efféle elrappolásokra ne kerüljön sor. Bori sokat szórakozott anyján, miért használja a kivágatás szót, mintha szalonképesebb volna, mint a kiherélés vagy pláne az ivartalanítás. Éjfélig fent maradnak, akkor kedvetlenül lefekszenek. Másnap reggel elindulnak, keresik. Nincsen szaglászuk, de sok egyéb segíti őket. Tudnak beszélni, kérdéseket tesznek fel. Talán könnyet is hullatnak, és ezt rossz elképzelni. És az is rossz, hogy később már nem hullatnak könnyet.

Hiányzott neki a simogatás, mindig is hiányozni fog. Jobban éhezett rá, mint bármire, mégsem fordult vissza. És minél jobban vágyakozott, annál messzebbre ment.

Ismét beszaladt a házak közé, aztán keresztülvágott egy poros gyárudvaron, amelynek betonkerítése itt-ott bedőlt. A kerítés mentén akácfák sorakoztak, letörött ágak, felhántott kérgű törzsek jelezték, hogy olykor bizony kemény sanyargatásokat kell kiállniuk. Kopogó karmokkal rohant, rohant. És egyszer csak a szeméttelen találta magát. A szag fordította arra. Mert már alig bírta. Megérezte a rothadás, az elmúlás szagát.

Egy guberáló család vette észre. Ütötték, ki mivel tudta, nem maradt ereje elszaladni. Nem is akart. Amikor megpillantotta őket, elindult feléjük. Lábukhoz terítette az elhagyott tenyér utáni vágy. Arra számított, hogy együttérzőn maguk közé fogadják, hiszen olyan, mint ők. A szaga is a sajátjuk. Ám alighogy észrevették (egy asszony elsőként), magasba emelték botjaikat, mások meg felragadták, ami épp a kezük ügyébe került.

Sok-sok ütleget kapott, mire mégiscsak feltámadt benne a régi ösztön, és menekülésre fogta. Elvonszolódott. Bezuhant egy üres lyukba, bebújt mélyen a föld alá.

Szőre nedves volt a vértől. Semmit nem látott, talán mert éjszaka volt, talán mert kiverték a szemét. Tüdeje zihálva kapkodta a levegőt, nem bírt elég mélyeket lélegezni. Hideget érzett, aztán már azt sem. Elaludt.

Arra ébredt, hogy barátságtalanul morog mellette valaki. Vicsorog. Soha nem látott még rókát, ösztönei azonban felvilágosították. Csak mordulnia kell egyet, és a másik eliszkol. De nem mordult. Tudta, ha semmit nem tesz, vége, a róka átharapja a torkát. Megbosszulva visszamenőleg is az ámulást, ami a kutyát az emberhez kötötte.

Ez a róka azonban nem harapott. Ismét álomba zuhant.

Amikor felébredt, hallotta a nyugodt, egyenletes szuszogást. Szomjasan körbenyalta az ajkait, miközben olyasmi zsibongott a fejében, hogy ugyanezt a róka ajkaival is megtenné. Bebújni az idegen száj belsejébe, a fogakat megszámolni, a garatig lecsúszni. A lényeg, hogy egyre beljebb és beljebb kerüljön. A látomások bősége leterítette.

Szerette a hegyesorrú alomszagát. Emlékeztette valamire ez a reszketeg illat. Talán a kölyökkorára, bár arra nem szívesen emlékezik, nem mintha feledni való traumája volna, vagy ha mégis, a szokásos módon eltemette, hiába is gyötörné magát lelkizéssel. Nem, egészen másért szerette. Szerette benne azt, hogy fogva tartja, hogy képtelen elmozdulni mellőle, hogy a rabja.

Egyik reggel, alighogy a nap felkelt, mégiscsak kidugta a fejét. A bokrok között belátott egy távoli ház udvarára, sőt, a ház egyik függőnytelen ablakán keresztül megfigyelhette a bentieket is. Egy ember feküdt az ágyban. Körülötte sokan ültek a semmibe révedve, mozdulatlanul. Ha az ágy lakója megmozdult, felrebbentek.

A távolból is megérezte, hogy az ágyban fekvő szenved. Fájdalmának hullámai eljutottak hozzá, érezte orrában a savanykás illatot. Megborzongott. Megsejtette, hogy titkos rokonság, véletlen egyezés köti az ágyban fekvőhöz. A haldokló útra készül, de fogva tartja saját szenvedése.

Elleste az ágyban fekvő fintorait, ám csak az egyiket tudta utánozni: lazára engedte a pofáját, és amikor kifújta a levegőt, mulatságosan felpúposodott a slemes szájszéle. Álmaiban ő feküdt abban az ágyban. Szervenedi a hatalmas házban, amelyet a haldoklás szobájának fénye tölt be. Meghalni, mint egy ember. Hosszan haldokolni.

Mintha ismerné azt a timpanonos házat, mintha ismerné lakóit, a férfit meg a fejénél ülő ősz hajú nőt, aki szertartásosságuk ellenére is határozott mozdulatokkal fel-felpattan székéről, és akkurátusan meg persze bosszú-

san is, megigazítja a takarót. A férfi arcán ilyenkor árnyék fut át. Milyen fontossága lehet egy zabolátlan redőnek a halál előszobájában?

A kora nyári melegben elburjánzó bokrok hamarosan eltakarták előle a házat, de őt még napokig azután is, a haldokló látványa tartotta fogva. Csak sokára figyelt fel az odúban felsejkenő életre. Mintha a gödör széléről hömpölyögnének alá: apró fejű gombák nőttek körülötte. Törekenynek néztek ki, a fény átvilágította szárukat, és a kalap alatti lemezkéken hamvas fátyol lebegett. Ám törekenységük csak látszat volt, mert megérintve őket, meglepődve tapasztalta, mennyire szilárdak. És noha, mint a csont, kemények és mozdíthatatlanok voltak, a legkisebb érintéstől is megsötétedett a felszínük, s az apró, érzékeny folt hosszan megmaradt.

A gombák egynemű hadai közé be-betörték a magasabbrendűség büszke titulását maguknak fenntartó fűfélék, különösen a porcsinszerű apró futófű hatolt egyre beljebb. Ahogy a gödör alja felé közeledett, elveszítette kitarását, és a gomba alattomos ereje legyőzte. Ám pár centiről szemlélve, sokkal bonyolultabb volt mindez. A porcsin és a gomba szövetségben, egymást támogatva tört a mélybe, mert a porcsin elpusztult teste tápszőnyegként terült a gomba alá. Feljebb a porcsin kiszívta a lemaradt gombákból a nedveket, gyökérzetén nagy mennyiségben szállította alá, ahol aztán a gomba előőrseinek tovább adta. És még ennél is bonyolultabb élet zsvajgott a kisebb léptékű szinteken. A gombák között sebesen szaladgáló bogarak éltek. Egyik részük a gombák anyagához hasonló, áttetsző, tompa fényű anyagból gyúrt testtel, a lemezkék között lakott, másik részük, ezekkel hadban állva, lent a földben, testük fényes, páncélos, fekete. Nem tudni, hadbanállásnak nevezhető-e a kétféle bogár elkülönülése; az utóbbiak inkább legelőnek tekintették a gombakalap lemezes alját, azaz vaddal teli erdőnek, még szemléletesebben mondva: valamiféle baromfitelepnek, ahonnan szedd magad mozgalom keretén belül gyűjtötték be a táplálékukat. És természetesen ez sem ennyire egyszerű. A lemezlakók némelyike öngyilkos módjára leereszkedett a földre, és ott lent kezdett legelni, nem mást, mint egy halványsárga, többnyire szürkés, az egyre gyérülő fényben szürkés-kék zuzmófélét, amitől görcsösen rángatózni kezdtek nyomban. Rángatózásuk előcsalta a feketéket: mint horogra tűzött gilisztára, azonnal ráharaptak a haldoklóra, pillanatok alatt bekebelezték, akit talán a zuzmó mérge mégiscsak hamarabb elpusztított, mint a feketék állkapcái. Ellenben a mérge tovább hatott testében, és bekerülve a feketék gyomrába, immár őket is leterítette, mintha szántsándékkal halt volna meg, hogy emezeken megbosszulhassa társai halálát. És itt nincs vége a sornak. Az elpusztult feketék tetemére nyomban felkúszott a kékesen világító zuzmó, beburkolta, ellepte őket,

és mintha csak elégedettségének adná jelét, a fekete tetemektől jóllakva, élénkebb színre váltott.

Időnként hatalmas papíradagokkal megpakolt teherautók érkeztek. A róka behordott néhány kötegni papírt, és kibélelte az odút. Nem tudni, mi járhatott a fejében.

A papírlapok között meleg volt. Rőtes fényfoltok kergetőztek rajtuk. Ha tudott volna olvasni, nyilván böngészni kezdi őket, de nem ismerte a betűket. Annyit azonban mindenki tudott, talán még ő is, hogy a törvényszék levéltárából hordják ki a régi beadványokat, kérvényeket, ítéleteket, épp olyanokat, amelyeket az elmúlt nyáron kisebbik gazdája is hazavitt. A tizenegyedikesek egy hetet kötelező közmunkával töltöttek a nyáron. Borit a törvényszékhez osztották be, ott kellett egy sötét, alagsori teremben a régi papírokat szétválogatnia. Egyszerűen rá volt bízva, mit tesz az egyik és mit a másik dobozba. Valószínűleg mindkét dobozt ide szállították, ami persze teljesen illegális volt, és ha kiderül, komolyan megbüntetik a teherautó-sofőrt, ugyanis a hulladékgyűjtőbe kellett volna rakományát leürítenie. Csakhogy a begyűjtőbe már nem fért több papír. Ám ezt senki nem bátorkodott Dulea elvtársnak jelenteni. A szeméttelep különben is útba esett, és a bodza is virágozott már, amit a sofőr nagy adagokban hordott el; egész pereputtya imádta a bodzaszörpöt.

Hát ezért kellett idejönnie? Ezekért a kékesen villogó zuzmókért, amelyek majd őt is bevonják? Mit akar neki üzeni ez az egész? Az egymásba kapcsolódó jelenetek mit akarnak mondani? Mire figyelmeztetik? Ki volt az a kísértő szellem, aki előbb beugrott a vaskapun, majd ugyanott, csakhogy ezúttal az ő testét magára öltve, lélegzetelállító akrobatikával kimászott a liliomlándzsák között, és eszement módon eltrappolt? Mit akar neki megmutatni a felesleggel tenyésző sömörje, zsálya és vadrepce, a jázmin szövény szulák, vagy bódító illatával a bogarakat megszédítő sárga repcsény? Hová igyekszik minden? Hová igyekszik a dagadó gesztenyerügy, hová a bogyósodó bodza, a televényt felszívó fényes hasú orsóvirág? Semmit nem ért az egészből.

Bori hazavitt néhány viaszpecsétetes felszólítást. Őfelsége nevében! Néhány régi újságot is kicsempészett, ki tudja, miért kerültek a bíróságra. Talán feljelentették a szerkesztőt, mert megrágalmazott valakit, és szükség volt a bizonyítékra. Szórakoztató tárcára lelt Bugyelláris címmel, írta Szép Ernő. Talált egy tudományos értekezést a tudatalatti szerelemről, írta Bloch Izsák, mellette pedig Markovits Rodion beszámolt Charles Lindbergh legújabb bravúráról: New Yorkból megállás nélkül átrepült Párizsba. Mindez a Szamos 1927. május 29-i számában.

A teherautó billenős platójáról lezúdult a papírtenger. A gépkocsivezetőknek elővigyázatosságból azonnal be kellett volna gyújtania rakományá alá, de a guberálók lekenyerezték egy pár használt cipővel: ők egész télen melegedhetnek ennyi papírnál. Az egyik guberáló, aki a legnagyobbakat szóta a betolakodó kutyára, most a mellette álló gyerekekre is rávágott, mert az túl közel merészkedett a teherautóhoz, no meg hozzá is. Felettebb idegesítették a pulyák. Ugyanakkor mégiscsak érző szív dobogott mellkasában; ő volt az, aki gondoskodott a téli melegről is, sőt, ha csak egyetlen kenyere volt az egész galerinek, azt előbb a gyerekeknek osztotta szét. Kedvence egy kislány volt, aki most épp egy fehér gyerekkocsiban ült, a haját címeres zászlóval kötötték be, a címer pontosan a feje búbjára igazítva, mint valami virág. Őt soha nem bántotta.

A hegyesorrú közelsége új ösztönöket támasztott fel benne, az élni vágyás ösztöneit, az ősi, csak sejtett ösztönöket. Ide kellett jönnie, nem kétséges. Ide hozzá. A szaga, a mozdulatai, nyelvének simogatása, tomporának reszketése, az izzás a szemében... Élni akart.

Aztán az áruulás. Egy kora reggel az álom töredező pillanataiban, nyakán megérezte az állkapcsokat. Vége, vége lesz, gondolta az első harapás után, de abban reménykedett, nem következik újabb, erősebb, könyörtelenebb, és akkor igazából is úgy haldokolhat, mint a timpanonos házban látott férfi. Ám közeledtek a fogak, hogy végérvényesen átvigyék őt a határon, ahonnan nincs visszatérés. Már emlékezni sem lehet arra, ami volt. A test dagad, burjánzik, aztán hirtelen ez is leáll. Ekkor kibomlik belőle a halálmag: tömör, selymes, sötét és fénylő egyszerre.